

Költészet, helyesírás, gyorsírás

1. Az utóbbi tíz évben versesköteteket kaptam olyan hölgyektől, akiknek hivatásszerűen is közük van a nyelvészethez. A legkorábbi talán K. Réczei Margit volt (Zsiráfzsoltár. Uránusz Kiadó, Bp., 1996), aki a nyomatéktalan mondatok optimális szórendjének beható vizsgálatával és részletező statisztikai módszerével írta be nevét a magyar nyelvtudomány történetébe, valamint a nyelvoktatásába, amikor évtizedekig tanított idegen anyanyelvűeket magyarra. Meglepő párhuzamokkal és allegóriákkal képzetek viszonyát tömörítő versekbe véste a valláshoz és a magyarsághoz fűződő élményeit (pl. az Isten kullancsa 1960; Üzenet a mellénk állt szovjet katonákhoz 1956; A Palota téri honvédszoborhoz 1960; Metamorphosis Hungaricus 1991). – Szennay Ilona (Harmatalagút. Alterra, Bp., 1997) nyelvészeti munkásságát Spannraft Marcellina néven ismerjük, sok részletkérdés fejtegetésével hozzájárult magyar nyelvtani viszonyok tisztázásához. Verselésére a rövid mondatok jellemzők, máskor alig használ mondatokat: versütemek, ütem-párok alkotnak egy-egy rövid sort; főleg nominális képzettársításai keltenek költői élményt, de valós élményeknek, olykor pár vonással karakterizált tollrajzoknak érezzük ezeket. – Kelemen Erzsébet évszám nélküli kötete (Sarutlanul, 1998. JEL Kiadó) szabadabban formált verseiben sokféle élmény és sokféle forma áll össze egy nagy vallomássá. Mint pedagógus, gondosan tanulmányozza, tanítás

és írás közben jól alkalmazza a magyar nyelvtant és a helyesírás szabályait. Versekén kívül ifjúsági regényt, elbeszéléssorozatot (Hexameron), majd egy drámát is írt (Teleki Pál tragédiáját utolsó napjának eseményeibe sűrítve). – Borbás Gabriella Dóra (Öszinteversek. Bp., 1999) ismert művelője és oktatója a leíró nyelvtudománynak az ELTE Általános és Alkalmazott Nyelvészet tanszékén. Küszködő, öröme vágyó indulatait tömören, többnyire rövid sorokban tudja kifejezni. Olykor nem csupán a mondanivalója, hanem helyesírása is meglehetősen meglehetősen, mint a jelzős főnév egybeírása mindjárt könyvének címében. Ez is lázadó egyéniségét tükrözi; de fölvehetjük a kérdést: van-e külön költői helyesírás? (Vö. Tompa József: A külön szépírói helyesírás néhány kérdéséről. Nyr. 1955, 69–80.)

2. Részletesebben most mégis a legújabb kötettel és szerzőjével szeretnék foglalkozni (Zámbori Mária: Kései virágok. Bp., 2004). Ennek a könyvnek a szerzője ugyanis nemcsak kitűnő költő, hanem kiváló ismerője és boncolgatója a magyar helyesírásnak és problémáinak. Olyan érdekesen és szellemesen fejtegeti helyesírásunk egy-egy részletkérdését, elsősorban gyorsírók és gépírók számára, hogy a száraznak látszó szabályokat és kivételeket játékos humorral fűszerezi. Szaklapjában (SzóVilág) ezenkívül a gyorsírási rövidítések enyhébb és erősebb fokozatait is olyan készséges rátermettséggel ajánlgatja, hogy a nyelvtudomány részére is bőséges anyagot nyújt, különösen a kommunikációelméletet illetően: bemutatja, hogy a nyelv jelkészletéből mi az a minimum, amely a legszükségesebb a morféimák, szavak, szókapcsolatok azonosításához és egyértelmű felismeréséhez. Ugyanaz a személy mutatkozik meg az érzelmek, élmények áradatából összeálló versekben, mint a pedagógiai célú nyelvi fejtegetésekben. A *Mindened lennék* című négysorosban például tökéletes harmóniába tömörül a négy évszakhhoz kötődő odaadásélmény, amely ragrímei ellenére sem egyhangú, mert az első két sor szorosabb párhuzama után variálódik a sorok ritmikus felépítése:

Tavaszdod lennék bimbózó hajnalon
éltető forrásod lombozó nyaradon
lemenő napsugár bíbor-alkonyodon
meleg kályha tüze hideg téli napon

Egy másik verse a *Csillag-árván* című szerelmi ciklusból a *Szenvedély* című; elfogadhatóvá teszi tárgyatlan ígék tárgyasítását, amelyet értekező prózában nem tűrnénk meg:

Borzongtad-e lázas virágok
érintését a válladon ...
fájhattad-e izzó csillagok önkívületét testeden

A központosítás elmaradása nem zavar, ha a sorokra osztás vagy a sorpárokra tagolás valamiképpen egybeesik a mondat tagolásával.

Egy másik példa arra, hogy a ragrímek is elevenné tudnak válni, ha őszinte élmény fűti a gondolatot: *Édesanyám születésnapjára* (a *Metamorfózis* ciklusból):

Lombos fákön friss hajtasok
új életek, új virágok.

A négysoros (8–8–7–7 szótagú) versszakokat olykor alliterációk színezik:

Lelkem riadt rezzenés:
szólni szavam mily kevés!

A *Barangolás a hegyekben* című ciklusnak talán legszebb darabja az *Őszi erdő*. Csupa zene, hang- és színélmény:

Bús színek, barna szendergések
zizzenő léptű sejtelmes ének

Szívetek szólítja sziszegő szél
belétek karol, nektek zenél

lelkünk harangja sír a sárban

A világos tagolású hagyományos formába beleszórt számos eredeti szókapcsolás és gondolattársítás mégis újszerű esztétikumot eredményez. A természeti tárgyak megelevenednek, de az ember – maga a költő is – ott van köztük, sőt otthon érzi magát.

Érdemes még idézni a ciklus záróversét is (*Téltemető*), ahol a virág neve eleven képpé válik, helyet ad a tavaszvárásnak:

csipkecsillagból ezüstös gyöngyű
nyakéket formál a pirkadat ...
Pajkos esőcsepp orrára koppint
a kíváncsi sárga téltemetőnek
üdezöld kabátjában dacos
szirmai titokban nagyra nőnek.

Kortyolja vígan az égi áldást
s fittyet hány a cudar időre
mosolyog két hóvirág csendben
s boldogan néz a téltemetőre.

Ilyen szép sorokat nyugodtan állíthatunk Áprily Lajos gyönyörű természeti versei mellé. Még az Áprilyra (és olykor Tóth Árpádra) jellemző finom humor is megcsillan bennük.

Mielőtt rátérnék Zámbori Máriának, a nyelvtant jól ismerő pedagógusnak a bemutatására, búcsúzzunk el a költőnőtől saját soraival (*Búcsúzás*):

Mondókák, nyelvtörők
 botladozva jönnek
 helyet adnak mától
 a sosem-volt jövőnek
 de a lelkedből nőtt
 forrása a szépnek
 bennünk él majd tovább
 mint a zengő ének.

3. A SzóVilág (korábban: Gyorsírók és Gépírók Lapja) helyesírási cikkeiről írt ismertetésemben (Nyr. 2004, 363) már céloztam arra, hogy Graf Rezső szakszerű fejtegetései után Zámbori Mária kezébe került a lap helyesírási rovata.

A tanárnő finom humorára jellemző például a cikkek címe. Így: *Becsapós turpisságok* (SzóVilág 10. évf. 2. 2006. október). A bevezetőben megemlíti, hogy közelharcot vívott a lányával, akinek tanító nénije nem engedte sem a szótagolást, sem a szavak elemekre bontását. Pedig – mint írja tovább – a szótagolás az alapja az elválasztásnak, a szó elemekre bontásával pedig lehetővé válik, hogy „a toldalékos szavakban a szótő és a toldalék, összetett szavakban pedig minden tag világosan felismerhető legyen” (s hivatkozik az idézett 49. szabálypontra). E bevezetés után sorolja azokat a felszólító módú igéket, amelyeknek hangzása becsap, ha csak a fülünkre hallgatunk: *haggyátok, faggyon; küld át – küldd át; hozd haza; edzétek – eddzétek* stb. E szakasz alcíme: *Minek higgyünk?* A következő: *Ne hagyják, hogy kifogyjunk az ötletekből!* És megmagyarázza a szótőben rejlő különbséget: *hisz, de hagy, fagy, fogy*. Rámutat, hogy a *küldd, hozd* alakokban eltűnik a felszólító mód jele, és a *d*-re végződő igékhez még egy *d*-t írunk. Ezek a *d*-k így (az alcím szerint) „szótőszomszédok”. A következő alcímek: *Ne lódd le a poént!*; *Peddzük már?*; *Ne ódzkodjunk a kétjegyűektől!*

Egy másik tárgykört ilyen címen fejteget: *Harmónia mindenk felett*. A magánhangzó-illeszkedés ügye folytatásos cikké bővül, és a II. rész bevezetőjében (Szóvilág 10. 4. 2006. december) így ír a szerző: „most ismét leültem a *fotelomba* (*fotelembe*), hogy folytassam elmélkedésemet. Meglátják, a grammatika erdejének *Tündérkapuja* egyszer csak megnyílik Önök előtt, lágyan belépnek rajta.” A mély hangrendű, de *é*-re végződő szavakat hamar elintézi (*Tádé, ne légy málé!*), a *bólé, kávé, csokoládé* néhány toldalékos alakját szemléltetve. Magyar tulajdonnevek után még hozzászól: „*Halléban* (város). *Holle* anyóról, vagyis *Holléről* megfélemedeztek szótáraink”. – Kissé más a helyzet, ha az utolsó szótagbeli *é* után még mássalhangzó is következik: *Szókratésszel, Szókratésszal; afférral, afférrel*. „Mi lóg a levegőben?” – teszi fel a következő kérdést. Kilóg a sorból az *oxigén*, szótáraink kizárólag a magas hangrendű ragokat tartják helyesnek. Ez a tréfás célzatú szólás azonban itt kissé mellélátal, mert nem jelzi a szerző azt a tényt, hogy itt az utolsó előtti szótagban is magas hang (*i*) van. De így egy kis tréfát tud kanyarítani a bekezdés végére: „Szerencsére sem a vízből, sem a levegőből nem lóg ki egyetlen

oxigén sem, mert mi lenne akkor velünk! Ebből is látszik, hogy a nyelvészet mennyivel több lehetőséget eltűr minden különlegesebb veszély nélkül.” – És hasonlóan mókás alcímmel folytatja: „Rövidít, aki rövid *i*-t ír?” Itt mégsem az *i* írásának eltévesztéséről szól, hanem azokról a vegyes hangrendű szavakról, amelyeknek utolsó szótagjában „részint rövid *i*, részint hosszú *í* található”. A rövid *i* nem változtatja meg a mély hangrendet: *kocsija*, Salvador *Dalival*. De megjegyzi: *Bonfinivel* már kivételeztek nyelvészeink. (Ámbár „két szótár tanúsága szerint nyugodtan foglalkozhatunk *Bonfinival* is.”) Itt, sajnos, megint figyelmen kívül hagyta, hogy két *i* hangú szótag is követi a mély hangú szótagot, tehát nem egyedi kivételtől van szó, hanem más vokalizmusú típusról. A következő alcím megint szójátékos: „Hogyan szív a *passzív*?” És a következőkben sincs tekintettel arra, hogy az *i* vagy *í* hangú utolsó szótag előtt milyen hangrendű szótag van. Akár *í*, akár *i* van az utolsó szótagban, az utolsó előtti szótag *e* hangja már megbontja a mély hangrendet. Egy ilyen példát szellemesen mutat be: „Az *abesszinok* panaszt emelhetnek, mert az 1959-es, 1983-as és 1989-es szabályzat csak a magas hangrendet fogadja el, a 2000-ben megjelent szabályzat és még két kötet a mélyet, az Osiris-kiadvány viszont mind a kettőt.” – Végül „*Áthidaló* megoldások” címen, Deme Lászlóra is hivatkozva említi azokat az *í* hangú egytagú töveket, amelyek „csak mély hangú toldalékkal állják meg a helyüket”.

A toldalékok illeszkedése nem helyesírási kérdés ugyan, a gyorsírónak mégis döntenie kell, mert az egységes magyar gyorsírás a mély hangrendet a szónak csak az elején jelöli (vastagítással). Ismert szavakban nem kell jelölni, ha egy további szótagban megtörik a hangrend. Nagyon ritka, különösen idegen szavakban, de magyar szavakban, egybeírt szókapcsolatokban is, ha félreérthető volna, a szótag fölé írt pont jelölheti a magas hangrendre váltást, de ez két külön kézmozdulatba kerül.

4. Zámbori Mária mint gyorsíró és gyorsírásstanár is a humor pedagógiáját választja, amikor a gyorsíróknak célszerű rövidítésformákat ajánl. Például egy korszerű témának hasábnyi nyomtatott szövegét (A patikák piacliberalizációja. Szó-Világ 2006. október) gyorsírásban is közli. (A gyorsírásos változat másfél hasábnyi ugyan, de a mai nyomdatechnika mellett ez érthető, hiszen a nyomtatott betűk erősen lekicsinyítve is olvashatók, míg a gyorsírás széles, sokszor akár nagyított vonalaihoz nagyobb, körülbelül háromszoros sortávolságok kellenek.) A rovat címe: „Haladjunk gyorsan”. Mottója: „Csemegék és csúfságok”. A cikk címe: „Patika – a mérlegen”. És mindjárt egy nyelvi problémával kezd: hogy a gyorsírónak „talán egyik legnehezebb feladata az idegen szavak, olykor szószörnyek sztenografálása”. Aztán elmélkedik a *piacliberalizáció* és a *liberalizálás* sztenografálásáról. A *piac*-nak már régóta van magyar gyorsírási jele. (Ez voltaképpen szabálytalan, mert a háromsorosra nagyított *c* betű a megelőző *i* hangot is, vastagítása pedig a mély hangrendet jelöli, tehát pontosan olvasva *ica* volna a hangértéke; viszont könnyen írható, és mással nem téveszthető össze.) A hosszadalmas latinos szó első előfordulásakor alig rövidíti (*ibizáció*), többszöri ismétlődése után egyre több hangot hagy el belőle. Amikor megjelenik az összetett szó, már csak *icaizóját* látunk. A szövegkezdő *patikák* szó *i* hangját egy másik elfogadott gyorsírási módon: átmetsszéssel jelöli, így az első főnév hangértéke: *paiák*. Ez már elég arra, hogy át-

tételkor a gyorsíró ne felejtse el, miről szól a szöveg. Mert – mint a következő szakasz („Gyorsíráscsemegék”) kezdi – a „gyorsíró folyamatos versenyben van az idővel”, s ez alapos agymunkára kényszeríti.” Ismétléskor a *patikák* *i* hangja már elsikkadhat, a *padák* olvasatú íráskép (vastag *p*, vastag *k*, köztük az *á* hangot szimbolizáló hosszú összekötő vonal) kevesebb kézmozdulatot igényel.

Ebben a gyorsírási rovatban adja meg a tanárnő néhány idegen szónak a magyarázataát (*etika*, *kartell*, *kódex*, *kompenzál*, *konkurencia*, *liberalizál*, *marketing*, *monopolhelyzet*, *sztrájk*) ilyen alcímmel „MAGYARkodjunk vagy IDEGENkedjünk?”, és ilyen bevezetéssel: „Nemcsak a sztenografált szöveg megfejtésekor, hanem gondolataink megfogalmazásakor is sokszor használunk egy-egy idegen szót, anélkül, hogy a pontos meghatározását ismernénk.”

Egy másik gyorsírási szöveg az Akadémia reformtervéről szól (SzóVilág 2006. dec.) ilyen címmel: „Akadémiai berkekben”. A diktátumnak szánt szöveg nyelvi és gyorsírási elemzését azzal vezeti be, hogy bemutatja a *Magyar Tudományos Akadémia* tárgyragos alakjának első előfordulásakor ajánlott, három szóba írt rövidítését, amelynek hangértéke (*aar uányos akadémiát*) már egy kezdő gyorsírónak is jól olvasható. A folytatás alcíme: „Tudományos szóképek”. Többszöri előfordulás esetén a háromelemű szókapcsolatot egyre jobban tudja rövidíteni: *akadéit* → *aarunyakát* → *aukát*. (Ez utóbbi az egységes magyar gyorsírásban négy kézmozdulattal írható.) De megemlíti a szerző a betűszószerű rövidítés gyorsírt formáját is: *mta*. (Ez öt kézmozdulat.) – „Megtapasztalt mélységek” címen egyetlen gyorsírási jelölésmódot ismertet: egy (mássalhangzót jelölő) betű felsornyi süllyesztését, amely mássalhangzó-torlódást jelöl, vagyis azt, hogy két mássalhangzó közt nincs magánhangzó. A *tapasztalt* ige rövidítése *tap*, ebből a *tapasztalt* kifejezés igenévképzőjét süllyesztés jelöli: *tapt*. – „Sorsüldözött kiválóságok” címen a *tudós* és a *kutató* rövidítéseit mutatja be, persze csak lehetőségként, mert bizonyos állandó rövidítéseken túl a gyorsírónak szabad keze van a különféle rövidítésmódokra. Így lehet a *kuatokból* *uatok*, esetleg *utok*, majd akár *uok* vagy *uk*. (Az *ó*, *ő* hosszúságát – akárcsak az *ú*, *ű*, *i* hangokét – a gyorsírás nem jelöli.) – Az „Öblös hangok” cím nem a fonetikára utal, hanem az írásképre: gyorsírásunk az ívelt kampós betűk kampóívének széthúzásával, öblösítésével jelöli a kettős *tt* hangot. A „Rámenős jelek” című rész szintén egy grafikai eszköz használatáról szól (nem pedig agresszív, tolaodó jelekről!): arról, hogy a kis, felsoros betűk utáni *i* hangot átmetszés helyett föléírással jelölhetjük.

5. A gyorsíró, tanár, költő személyiségének bemutatásán kívül (aki egyébként Fábán Pál tanítványa is volt az egyetemen) szándékom volt újra felhívni a figyelmet, hogy milyen jelentős dolog a magyar gyorsírás. A magnetofon csak segíteni tudja a parlamenti gyorsírók munkáját, de nem helyettesítheti, mert közbeszólások és hangzavar esetén csak a közvetlen jelenlevő személyek tudják azonosítani, ki és honnan szól. „A magnónak füle van, szeme nincs. Nekünk van” – mondta az egyik beszédgyorsíró az m2 műsorában (2007. január 30.). A nyelvbotlások, fölösleges ismétlődések kiigazítása is a gyorsíróra vár, aki tudja, mit akart a szónok mondani, és „megfésüli” a fésületlen szöveget.

Nemzetközi versenyeken magyar gyorsírók kiváló eredményeket érnek el, és nem csak a legmagasabb fokokon (ahol főleg országgyűlési gyorsírók indulnak). Az utóbbi évtizedekben inkább hölgyek érik el a legjobb teljesítményeket. A beszédírás pedig – mint immár ötven éve Szépe György is megállapította – olyan megfeszített figyelmet és sokoldalú tudást igényel, mint a szinkrontolmácsolás.

6. A gyorsírás jelentőségéről és a gyorsírói szakképzés fontosságáról szoltam már idézett írásomban (Nyr. 2004, 362). Ezt kiegészíteném még néhány időszzerű gondolattal.

A beszédgyorsírásnak és a szinkrontolmács munkájának a párhuzama nem jelenti azt, hogy szakfordítók felválthatnák az országgyűlés gyorsíróit. Különbözik is: más munka a fordítás, más a tolmácsolás. Ezt a két tevékenységet már Cicero megkülönböztette (l. Hell György: A fordításról – Cicero nyomán. Modern Filológiai Közlemények 12, 2004, 2, 28–36.) A fordítónak van ideje gondolkodni és javítani, a tolmácsnak azonnal meg kell szólaltatnia a kapásból fordított szöveget. Nem kell okvetlenül arra számítani, hogy ez a szöveg írott formában olvasható lesz. (Hangbeli megőrkítésére ma már sokféle mód van, és talán elnézőbbek vagyunk egy spontán megnyilatkozás esetlenségei iránt, mint egy végleges, csiszolt formájú szöveggel szemben.) A gyorsíró – ha nem csupán a maga számára írja le a hangzottakat – szöveget rögzít, és abban nem csak tárgyi hibának nem szabad lenni, hanem fogalmazásában is elfogadható stílust kívánunk meg.

Márpedig volt az Országgyűlési Gyorsíroda történetében egy olyan rövidebb időszak (1996. május–december), amikor egy, a munkát olcsóbban vállaló intézményre, az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Irodára bízta – pályázat útján – az országgyűlési napló készítését (l. Gyorsírók és Gépírók Lapja, 1996. szeptember). Nem egészen hat hónap alatt annyi hiba, félreértés, félrecsúszás került a szövegbe, amennyi korábban ötven év alatt sem jött össze. Hiszen nem mindegy, hogy valaki félrevezetést *alkalmaz* vagy félrevezetést *tartalmaz*, hogy folytatják a *blokáddal* való tiltakozást vagy a *gokarttal* való tiltakozást, hogy a büntetési tétel három *hét* vagy három év. Más a PHARE-támogatás és a FÁK támogatása. Az Országgyűlési Napló 176. számában *védett ágyak* helyett *védett tárgyak* szerepel, a *gyermek- és házi orvosok* helyett *gyermekházi orvosok*. A vitát nem *datálják*, hanem *dotálják*. 1996. május 20.: *jogrendszer* szerepel *jobb rendszer* helyett; *társadalmi tulajdonba vétel* a *tárgysorozatba vétel* helyett; stb. (Gyorsírók és Gépírók Lapja, 1996. november: Parlamenti gyorsírás II.) – A hibák nagyrészt félrehallásból erednek, olyan emberek tollából, akik nincsenek otthon a parlamenti életben, és politikailag sem eléggé tájékozottak.

Lugosi Viktória összeállításában akkor a TV1 foglalkozott a parlamenti gyorsírással; közölte, hogy néhány képviselő megkérdőjelezte a parlamenti jegyzőkönyvek hitelességét, és a Ház elnökétől azt kérték, mondja fel a szerződést a pályázat nyertesének. Ez a felmondás decemberben történt meg. Azóta újra hivatásos gyorsírók jegyzik az Országgházban elhangzottakat.

Kalotay Kálmán, a Magyar Gyorsírók és Gépírók Országos Szövetségének elnöke, a nyíregyházi főiskola volt tanszékvezetője, jubileumi ülésen foglalta össze a gyorsírás- és gépírástanárok felsőfokú képzésének történetét 1951 óta (SzóVilág

2001. febr.), valamint ennek előzményeit Eötvös József 1870. évi rendelkezésétől kezdve. Az 1960-as években ismerték fel újra a gyorsírás jelentőségét. 60 közgazdasági szakiskolában indultak gyors- és gépíró tagozatos osztályok. Végre 1975-ben a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskolán Margócsy József főigazgató vállalta új szakok indítása közt a gyors- és gépírás szakos tanárok képzését, a magyar szakkal párosítva. Erről a főiskoláról került ki a gyorsírás többszörös világbajnoka, Lestár Éva is (azóta országgyűlési gyorsíró).

Jelentős előadás hangzott el Hannoverben, az Intersteno nemzetközi versenye kapcsán: Gyorsírás és alkalmazott nyelvészet. (Rövidítve megjelent: SzóVilág 2002. 8. 6–7.) Az előadó Hajdicsné Varga Katalin Gósy Mária beszédpercepciók kutatásaira támaszkodva vizsgálta, mennyi idő áll a gyorsíró rendelkezésére, hogy a keresett szóra kész rövidítést alkosson.

A magyar gyorsírás történetének rövid összefoglalása szintén a szaklapban olvasható, Kalotay Kálmán előadása nyomán (SzóVilág LV. 1. 2004. 3–4).

Váratlanul érte a gyorsíró-társadalmat az az intézkedés, amelyről a lap idei első száma tudósít (Szó Világ 2007. jan.–febr.), hogy a Hajnik Károlyról (Kossuth Lajos és a reformkor gyorsírójáról) elnevezett közgazdasági szakközépiskolát a bolognai folyamat során – amelyet e szám kétoldali cikke ismertet – meg kívánják szüntetni. Kis létszámú, de teljes kihasználtságú iskoláról van szó. Azért is érthetetlen ez az intézkedés, mert közéletünknek két fontos területét érinti, amelyeken a gyorsírás nélkülözhetetlen: középszinten az ügyviteli szakot (amely a bolognai folyamatban a magyar alapszak egyik szakiránya), felsőfokon pedig az országgyűlési gyorsírást (ahol jelenleg 31 gyorsíró működik egymást váltó turnusokban, de az utánpótlás most igen csekély). Hajnik Károly születésének bicentenáriuma alkalmából decemberben ünnepséget, nemzetközi emlékülést, kétnapos rendezvénysorozatot szerveztek a Petőfi Irodalmi Múzeumban, az Országgyűlési Hivatal főtítókárhelyettesének, székelyudvarhelyi és temesvári diákoknak a részvételével. Az újabb hírre most a diákönkormányzat tiltakozó levelet küldött több illetékes személynek az iskola fennmaradása érdekében.

Ugyanennek a számnak egy másik cikke (Soós László parlamenti gyorsírótól) a rövidítési szabályrendszer értékeléséről szól ugyan, de címe áthallással a bolognai folyamatra is érthető: „Iránytű, de nem szentírás”.

Elekfi László

SUMMARY

Elekfi, László

Poetry, orthography, stenography

Since the year 2000, the section on orthography of “SzóVilág” [The world of words], a journal for shorthand writers, typists and typographers, has been headed by Mária Zámori, a volume of whose exquisite poems has recently been published. Both her pedagogical essays on the difficulties of orthography and her scholarly papers discussing the abbreviatory conventions of Hungarian stenography are characterised by a delicate humour and playfulness that also feature in

her poems. Even though stenography is being supplanted by sound recording devices in many parts of the world and in most areas of life, it is nevertheless indispensable in Parliament, for instance. The Minutes of Parliament had not been marred by so many errors in fifty years as in the six months during which, for the sake of economy, professional stenographers were replaced by employees of the National Bureau of Translators to take shorthand of the speeches delivered in parliament. The activity of a stenographer putting down public speeches is not at all similar to that of a translator; if anything, it is closer to the work of a simultaneous interpreter.